

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Συντομογραφίες	5
Βασική Βιβλιογραφία	7
Πρόλογος	23
Ο σκοπός της διδασχής του γνωστικού αντικειμένου του εργατικού δικαίου ...	25

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	35
-----------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΛΗΡΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. Η «δημιουργική» ικανότητα ειδοποιό γνώρισμα του ανθρώπινου όντος .. 37
  2. Η εργασία ως επαναστατική και ελευθεροποιός δράση .....
  3. Σύντομο ιστορικό των σταδίων της εργασίας .....
- Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ
- α) Η δουλική εργασία .....
  - β) Η «νομιμοποίηση» της δουλικής εργασίας στο αρχαίο κόσμο .....
  - γ) Η έννομη προστασία των δούλων στην Αθηναϊκή Πολιτεία .....
  - δ) Η εργασία των ελευθέρων πολιτών .....
  - ε) Μισθωτοί και ελεύθεροι επαγγελματίες .....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

1. Το καθεστώς των εργασιακών σχέσεων προ της Βιομηχανικής Επανάστασης . 49
2. Η Βιομηχανική Επανάσταση ως αφετηρία μεταβολών της παραγωγικής διαδικασίας και των εργασιακών σχέσεων .....
3. Η εμφάνιση του συστήματος της εργοστασιακής παραγωγής και οι συνέπειές της στις εργασιακές σχέσεις .....
4. Η γέννηση της εργατικής τάξεως .....
5. Το δόγμα του απόλυτου φιλελευθερισμού και του ελεύθερου ανταγωνισμού και οι συνέπειές τους στις εργασιακές σχέσεις .....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Οι γεννήτορες του Εργατικού Δικαίου	57
2. Το συνδικαλιστικό κίνημα και οι κατακτήσεις του	59
3. Διατάξεις Προστατευτικού Εργατικού Δικαίου της Ελλάδος	60
4. Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας ως εσωτερικό δίκαιο	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1. Τα βασικά χαρακτηριστικά του	63
2. Οι βασικές αρχές και επιδιώξεις του εργατικού δικαίου	65
α) Η προστασία των εργαζομένων	65
β) Η προστασία της προσωπικότητας	65
γ) Η ανάπτυξη και καθίδρυση της κοινωνικής αυτονομίας	66
δ) Η διασφάλιση και προαγωγή της κοινωνικής ειρήνης	67
ε) Η ενίσχυση και ανάπτυξη της παραγωγικότητας της οικονομίας	67
3. Οι πηγές του Εργατικού Δικαίου	68
α) Κοινές πηγές	68
β) Η διεθνής έννομη τάξη	71
γ) Αυτόνομες πηγές	73

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

A. ΕΝΝΟΙΑ - ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Η έννοια της εργασίας	77
2. Διακρίσεις της εργασίας	78
α) Εξαρτημένη εργασία	78
β) Παροχή ανεξαρτήτων υπηρεσιών	79
γ) Εξαρτημένη εργασία δημοσίου δικαίου - Η δημοσιούπαλληλική σχέση ..	79
δ) Η εξαρτημένη εργασία ιδιωτικού δικαίου στο δημόσιο	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ*Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ*

1. Έννοια – ορισμός	81
2. Η προσωπική φύση της σχέσεως εργασίας	81
3. Τα μέρη της ατομικής συμβάσεως εργασίας	83
4. Η διάκριση των μισθωτών	83
5. Είδη συμβάσεως εργασίας	85
α) Σύμβαση εργασίας μερικής απασχολήσεως (part-time)	85
β) Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου	85
γ) Σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ*ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ*

1. Σύμβαση εργασίας και σύμβαση μισθώσεως έργου	87
2. Σύμβαση εργασίας και εντολή	87
3. Σύμβαση εργασίας και σύμβαση μεσιτείας	88
4. Σύμβαση εργασίας και σύμβαση προσωπικής εταιρείας	88
5. Διακρίση από τις οικογενειακές σχέσεις εργασίας	88
α) Εργασιακή σχέση μεταξύ γονέων και τέκνων	88
β) Εργασιακή σχέση μεταξύ συζύγων	89
6. Σύμβαση εργασίας και σχέση εργασίας	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ*Η ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ*

1. Προϋποθέσεις	91
2. Ο τύπος της συμβάσεως εργασίας	92
3. Η πρόσληψη των εργαζομένων	92
α) Ελλήνων την ιθαγένεια	92
β) Πρόσληψη εργαζομένων υπηκόων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως	93
γ) Απασχόληση αλλοδαπών -μη υπηκόων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως	93
Η «Κάρτα Παραμονής Περιορισμένης Διάρκειας»	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ*ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**I. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΙΣΘΩΤΟΥ*

1. Η υποχρέωση παροχής της εργασίας	95
-------------------------------------	----

2. Η υποχρέωση πίστωσης	96
i. Παράλληλη απασχόληση	97
3. Υποχρέωση υπακοής στον εργοδότη	97

B. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

1. Η υποχρέωση πρόνοιας για την υγεία και τη ζωή των μισθωτών	98
α) Η πρόνοια για το οικιακό προσωπικό	99
2. Η υποχρέωση υπαγωγής του μισθωτού στην κοινωνική ασφάλιση	99
3. Η υποχρέωση για απασχόληση του μισθωτού	99
4. Υποχρέωση παροχής πιστοποιητικού εργασίας	100
5. Υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας του μισθωτού	100
6. Η υποχρέωση ίσης μεταχειρίσεως των μισθωτών	101
i. Προϋποθέσεις	102

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Ο μισθός και τα είδη του	103
α) Έννοια του μισθού	103
β) Ο καθορισμός του μισθού	104
γ) Καταβολή του μισθού και χωρίς παροχή εργασίας	105
δ) Τα είδη μισθού	106
i. Συμβατικός μισθός	106
ii. Νόμιμος μισθός	107
iii. Χρονικός μισθός	107
iv. Ο μισθός κατά μονάδα παραγωγής (με το κομμάτι) ή κατ' αποκοπή	108
v. Ο μισθός με ποσοστά επί των κερδών των εισπράξεων	108
vi. Ο χρηματικός μισθός	108
vii. Ο μισθός σε είδος	108
2. Είδη αποδοχών	109
α) Τακτικές αποδοχές	109
β) Είδη επιδομάτων	109
Επιδόματα χορηγούμενα από τον εργοδότη	109
3. Η υπερεργασία και η αμοιβή της	111
4. Υπερωριακή απασχόληση	112
Είδη υπερωριών - Προϋποθέσεις νομίμων υπερωριών	112
α) Οι προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση νομίμων υπερωριών	113
β) Παράνομες υπερωρίες	114
γ) Οι αμοιβές των νομίμων υπερωριών (άρθρ. 1 ν.δ. 435/76)	115

5. Χρόνος και τόπος πληρωμής του μισθού	115
6. Κρατήσεις και εκπτώσεις από τον μισθό	116
α) Τακτικές αποδοχές	116
β) Εκπτώσεις	116
7. Η προστασία του μισθού	117
α) Ο μισθός είναι μη συμψηφίσιμος και ακατάσχετος	117
β) Απαγορεύεται η παραίτηση του μισθωτού από το μισθό του	118
γ) Ο μισθός είναι ανεκχώρητος	118
δ) Προνομακή η κατάταξη του εργατικού μισθού	118
8. Η παραγραφή των μισθολογικών αξιώσεων	119

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Έννοια του ωραρίου εργασίας και η διάρκειά του	121
2. Είδη ωραρίου	121
3. Παρεκκλίσεις από το νόμιμο ωράριο (8 και 48 ώρες)	122
α) Εναλλάσσόμενες εκ περιτροπής ομάδες (βάρδιες)	122
β) Επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας	122
γ) Πρόσθετες ομάδες εργασίας (ν. 1892/90)	123

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΗΜΕΡΕΣ ΑΡΓΙΑΣ - ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΚΑΤ' ΑΥΤΕΣ

1. α) Ημέρες αναπαύσεως ή εβδομαδιαίας αργίας	125
β) Ετήσιες ημέρες αργίας (αργίες εορτών)	125
2. Συνέπειες εκ της απασχολήσεως σε ημέρες αργίας	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΟΙ ΑΔΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ

1. Άδεια αναπηρίας ή ετήσια άδεια	127
2. Λοιπές άδειες	129
α) Άδεια γάμου	129
β) Επί γεννήσεως τέκνου	129
γ) Άδεια μητρότητας	129
δ) Αναρρωτική άδεια	129
ε) Γονική άδεια ανατροφής	130
στ) Άδειες απουσίας γονέων	130
ζ) Άδεια απουσίας για ασθένεια εξαρτώμενων μελών της οικογένειας	130
η) Άλλες άδειες	130
θ) Αναλογική άδεια	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΑΝΑΣΤΟΛΗ - ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Έννοια αναστολής	133
2. Μορφές αναστολής	133
α) Συμβατική αναστολή	133
β) Αναστολή εκ του νόμου	134
γ) Αναστολή εκ λόγων που αφορούν τον εργοδότη	134
δ) Αναστολή για λόγους που αφορούν τον μισθωτό	134

B. ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Γενικά	135
2. Μονομερής μεταβολή	136
3. Μονομερής βλαπτική μεταβολή των όρων εκ μέρους του εργοδότη	136

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. ΓΕΝΙΚΑ

1. Το ιστορικό της	139
2. Η εμφάνιση του «Κράτους δικαίου και κοινωνικής πρόνοιας»	141

B. Η ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

1. Η κοινωνική ασφάλιση (ΙΚΑ)	142
Η τυπική διαδικασία για την ασφάλιση στο ΙΚΑ	143
2. Η προστασία ειδικών κατηγοριών εργαζομένων	144
α) Η προστασία των ανηλίκων μισθωτών	144
β) Η προστασία των εργαζομένων γυναικών	145
i. Η προστασία της μητρότητας	145
ii. Η προστασία της αρχής της ισότητας των δύο φύλων στις εργασιακές σχέσεις	146
iia. Η Εθνική νομοθεσία περί ισότητας	146
iιβ. Η νομοθεσία της ΕΟΚ περί ισότητας	147
3. Η αρχή της ισότητας των αμοιβών	150
4. Λοιπές διατάξεις της Ελληνικής Νομοθεσίας	152
α) Η προστασία των ανέργων	152

Γ. Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

1. Η ψυχική και ηθική δοκιμασία της ανεργίας	152
2. Το χρέος της πολιτείας	153

Δ. ΠΩΣ ΕΚΔΗΛΩΝΕΤΑΙ Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

1. Ίδρυση Ειδικών Οργανισμών και Γραφείων 154
2. Επιδότηση της Ανεργίας 154

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή	157
<i>A. ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΥΠΟ ΣΤΕΝΗ ΕΝΝΟΙΑ</i>	
1. Η έννοια του Εργατικού Ατυχήματος	158
2. Η διάκριση των Εργατικών Ατυχημάτων	159
3. Στατιστικοί Πίνακες των Εργατικών Ατυχημάτων στη χώρα μας	160
4. Τα αίτια των Εργατικών Ατυχημάτων	162
I. Γενικά	162
II. Οι κατηγορίες των αιτιών	164
1. Αιτίες που ανάγονται στον ίδιο τον εργαζόμενο	164
α) Η ηλικία	164
β) Η άγνοια και η απειρία	164
γ) Η διανοητικότητά του εργαζομένου	164
δ) Κακές συνήθειες	165
ε) Ψυχολογικοί παράγοντες	165
στ) Παθολογικοί παράγοντες	165
ζ) Κόπωση	165
2. Αιτίες οφειλόμενες στο εργασιακό περιβάλλον και τον κεφαλαιουχικό και λοιπό εξοπλισμό της εκμεταλλεύσεως ή επιχειρήσεως	165
3. Ευθύνες εργοδότη από την επιδίωξη μειώσεως του κόστους παραγωγής	166
4. Τυχηρά και απρόβλεπτα γεγονότα	166
III. Οι συνέπειες των Εργατικών Ατυχημάτων	168
1. Σ' ό,τι αφορά τον παθόντα εργαζόμενο	168
2. Σ' ό,τι αφορά τον εργοδότη	168
3. Το κοινωνικό κόστος	168
IV. Οι ενέργειες και διαδικασίες για την αντιμετώπιση του συμβάντος	170
V. Αποζημίωση του παθόντος	171
<i>B. ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΥΠΟ ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ - ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ</i>	
1. Η έννοια της επαγγελματικής ασθένειας	173
2. Πιστοποίηση της επαγγελματικής ασθένειας	173
3. Οι υποχρεώσεις του εργοδότη	174
4. Το Πρόγραμμα Βιομηχανικής Υγιεινής	175

**Γ. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ
ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ**

1. Γενικά	177
-----------------	-----

Το Π.Δ. 17/1996

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. Η ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

1. Γενικά	185
α) Η προστασία της θέσεως του μισθωτού	185
β) Οι τρόποι λύσεως της ατομικής συμβάσεως εργασίας	186
γ) Η σχέση εργασίας δεν λύεται	186
δ) Η λήξη της σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου	187
ε) Η λύση της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου	188
στ) Η καταγγελία της σχέσεως εργασίας	188
i. Τα χαρακτηριστικά της καταγγελίας	188
ii. Οι μορφές της καταγγελίας	189
iii. Ο τύπος της καταγγελίας	189
iv. Η επίδοση του εγγράφου της καταγγελίας	190
v. Η αναγγελία της καταγγελίας	190
ζ) Τακτική καταγγελία	190
η) Άτακτη καταγγελία	191
θ) Έκτακτη καταγγελία	191
ι) Οι προϋποθέσεις για το κύρος της τακτικής και άτακτης καταγγελίας ...	191
ια) Η αποζημίωση	191
ιβ) Η καταγγελία από τον μισθωτό	193
ιγ) Απαγορεύσεις και περιορισμοί της καταγγελίας	193
ιδ) Ο Νόμος 3198/1955: Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί της καταγγελίας της σχέσεως εργασίας διατάξεων	194

B. ΟΙ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ

Οι ομαδικές απολύσεις και τι προβλέπει ο νόμος	200
--	-----

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εισαγωγή	207
1. Γενικά	209

2. Η υποχρέωση καταρτίσεως Κανονισμού Εργασίας	210
3. Η κατάρτιση του Κανονισμού	212
4. Η κύρωση και η ισχύς του Κανονισμού	212
5. Το περιεχόμενο των Κανονισμών Εργασίας	213
6. Το Πειθαρχικό Δίκαιο της Επιχειρήσεως	214
7. Οι πειθαρχικές ποινές	214

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ, ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΧΡΟΝΙΚΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

1. Διαθεσιμότητα - Διακρίσεις της	217
2. Εκ περιτροπής εργασία (υποαπασχόληση)	218
3. Μειωμένη χρονικώς απασχόληση	219

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Γενικά	221
2. Η έννοια της συνδικαλιστικής ελευθερίας	222
3. Διακρίσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων	223
4. Τα όργανα των συνδικαλιστικών οργανώσεων	224
α) Η Γενική Συνέλευση	225
β) Το Διοικητικό Συμβούλιο	225
γ) Η Ελεγκτική Επιτροπή	225
δ) Οι αντιπρόσωποι	225
5. Ένωση Προσώπων	226
6. Τα Συμβούλια των Εργαζομένων	227
α) Γενικά	227
β) Προϋποθέσεις δημιουργίας Συμβουλίου Εργαζομένων	227
γ) Η ανάδειξη και συγκρότηση των Συμβουλίων Εργαζομένων	227
δ) Προστασία και οι διευκολύνσεις των μελών του Σ.Ε.	228
ε) Οι αρμοδιότητες του Σ.Ε.	228
στ) Το δικαίωμα πληροφόρησης του Σ.Ε.	229

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΠΕΡΓΙΑ

1. Γενικά - Έννοια	231
2. Διάκριση απεργίας και επισχέσεως εργασίας	232
3. Μορφές απεργίας	233
4. Αρμοδιότητα για την κήρυξη απεργίας	234

5. Καταχρηστική απεργία	234
α) Δικαστικές αποφάσεις κηρύττουσες απεργίες ως παράνομες ή καταχρηστικές	236
β) Συνέπειες εκ της παράνομης ή καταχρηστικής απεργίας	236
γ) Ποινικές συνέπειες	237

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Έννοια Συλλογικής Συμβάσεως Εργασίας	239
2. Είδη Σ.Σ.Ε.	240
3. Το περιεχόμενο των Σ.Σ.Ε.	240
4. Η ισχύς και ο χρόνος ισχύος της Σ.Σ.Ε.	242
5. Προσχώρηση σε Σ.Σ.Ε. και επέκταση της ισχύος Σ.Σ.Ε.	242
6. Καταγγελία της Σ.Σ.Ε.	243

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ
ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

1. Γενικά	245
2. Τα θεσμοθετημένα όργανα ειρηνικής επιλύσεως των διαφορών	246
α) Ο Συμφιλιωτής	246
β) Ο Μεσολαβητής	246
γ) Ο Διαιτητής	247
3. Οργανισμός Μεσολαβήσεως και Διαιτησίας	247

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

1. Μια ματιά στο παρελθόν	251
2. Η «επανάσταση» της Ευρώπης	252
3. Σύντομο ιστορικό της πορείας προς την Ευρωπαϊκή ενοποίηση	253
4. Το «Ευρωπαϊκό κεκτημένο»	254
5. Οι κύριοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ενώσεως	254
6. Τα κυριότερα όργανα της Ενωμένης Ευρώπης	255
7. Οι προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ενώσεως	256

8. Η προσπάθεια για την ασφαλή θεμελίωση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης . . .257
9. Η ασφαλέστερη εγγύηση για την ευόδωση της προσπάθειας για την αρραγή θεμελίωση της Ε.Ε., είναι μόνον η επιστροφή στις ελληνικές ρίζες της και η ενδυνάμωσή τους 258

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

A. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Η Διεθνής Συνδιάσκεψη 261
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο 262
3. Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας 262
- α) Οι Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας 262
- β) Οι Διεθνείς Συστάσεις 262

B. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου 263
2. Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης 263
3. Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης 263

Γ. ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Το Κοινωνικό Δίκαιο 264
2. Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως 264
3. Το νομοθετικό έργο των Οργάνων 265
4. Οι βασικές αρχές και οι κύριοι άξονες της κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ενώσεως 265
- α) Η αρχή της επικουρικότητας 266
- β) Η αρχή της επιδιώξεως της ευημερίας των εργαζομένων 266
- γ) Η αρχή της διαφάνειας 266
- δ) Η αρχή της ελαστικότητας 266

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

A. ΓΕΝΙΚΑ

B. Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

1. Το ισχύον νομοθετικό καθεστώς 268
- α) Δικαίωμα αναχωρήσεως 270
- β) Το δικαίωμα εισόδου και προσωρινής παραμονής στη χώρα μεταβάσεως και τα απαραίτητα έγγραφα 271
- i. Του εργαζόμενου 272
- ii. Των μελών της οικογένειάς του 272

γ) Δικαίωμα μόνιμης παραμονής	272
i. Του εργαζομένου	272
ii. Των μελών της οικογένειας του εργαζομένου	273

**Γ. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ**

1. Γενικά	273
2. Η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως επί της απολαυής των «κοινωνικών ωφελημάτων»	275
3. Η απασχόληση στο δημόσιο τομέα	275
Εργασίες που δεν θεωρούνται δημόσιες λειτουργίες	277
4. Λόγοι δημοσίας τάξεως ή ασφαλείας ή υγείας περιοριστικοί της ελεύθερης κυκλοφορίας	277
5. Η απόφαση αρνήσεως εκδόσεως ή ανανεώσεως αδείας παραμονής ή απελάσεως και τα ένδικα μέσα προσβολής και ακυρώσεώς της	279
6. Η προώθηση της απασχολήσεως	279
α) Οι υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας	279
β) Η Κοινοτική συνεργασία για την Επαγγελματική και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	280

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ**

**Ο ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ**

A. Η Διακήρυξη	285
-----------------------	-----

1) Τίτλος I

Θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων

1. Ελεύθερη κυκλοφορία	287
2. Απασχόληση και αμοιβή	287
3. Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας	288
4. Κοινωνική προστασία	288
5. Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγματεύσεως	288
6. Επαγγελματική εκπαίδευση	289
7. Ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών	289
8. Πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων	290
9. Προστασία της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας	290
10. Προστασία των παιδιών και των εφήβων	290
11. Ηλικιωμένοι	291
12. Ανάπηροι	291

2) Τίτλος II
Εφαρμογή του Χάρτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Ατομική καταγγελία συμβάσεως	293
α) Νόμος 2112/1920 «Περί υποχρεωτικής καταγγελίας συμβάσεως εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων	293
β) Βασιλικό Διάταγμα 16 Ιουλίου 1920 «Περί επεκτάσεως του Ν.2112 περί καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας των ιδιωτικών υπαλλήλων και των εργατών, τεχνιτών και υπηρετών»	297
γ) Νόμος 3198/1955 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί καταγγελίας της σχέσεως εργασίας διατάξεων»	300
2. Ομαδικές απολύσεις	306
α) Νόμος 1387/1983 «Έλεγχος ομαδικών απολύσεων και άλλες διατάξεις»	306

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΩΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΚΡΟΥΣΕΩΣ

1. Γενικά	311
-----------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Η συνειδητοποίηση του κινδύνου	313
2. Που οφειλόταν ο εκρηκτικός δυναμισμός της Αμερικανικής Βιομηχανίας ...	314
3. Η Ευρώπη κάνει τη μεγάλη “ανακάλυψη”: “Τα πολυτιμότερα κεφάλαια ενός Κράτους είναι οι επιστημονικοί του εγκέφαλοι”	315
4. Η Ιαπωνική απειλή	317

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. Η ανύψωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ε.Ο.Κ.	319
2. ESPRIT, το κλειδί της τεχνολογικής αφύπνισης της Ευρώπης	319

3. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση	320
4. Βασικές αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση	322
α) Η υπ' αριθμ. 89/48/1989 οδηγία, θεμελιώδης νομοθετική ρύθμιση για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	323
β) Η ιδιαίτερη νομοθετική μέριμνα της Ε.Ο.Κ.-Ευρωπαϊκής Ενώσεως για την επαγγελματική εκπαίδευση	327
γ) Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Δ.Ε.Κ.) και οι αποφάσεις του σχετικά με την Εκπαίδευση	328
i. Απόφαση του Δικαστηρίου της 13-2-1985 - Υπόθεση 293/83	330
ii. Απόφαση της 2-2-1988 - Υπόθεση 24/86	331
δ) Οι παρατηρήσεις της Επιτροπής για την πανεπιστημιακή διδασκαλία ..	333

B. ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

1. Το πρόγραμμα PETRA	337
2. Το πρόγραμμα ERASMUS	338
3. Το πρόγραμμα COMETT	338
4. Το πρόγραμμα EURYDICE και ARION	339
5. Το πρόγραμμα LINGUA (γλώσσα)	339
6. Το πρόγραμμα “ΝΕΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ”	340

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΑΣΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο	341
2. Η προσέγγιση των Εθνικών νομοθεσιών	342
3. Η άσκηση δημοσίας εξουσίας ως εξ αίρεση της υπερισχύσεως του Κοινοτικού Δικαίου	343
α) Έννοια, περιεχόμενο και μορφές του imperium	343
β) Οι σχετικές διατάξεις του Κοινοτικού Δικαίου	344
4. Η Παιδεία κατά το Κοινοτικό Δίκαιο	344
5. Η Παιδεία κατά το Ελληνικό Σύνταγμα συνιστά άσκηση δημοσίας εξουσίας ..	345
6. Η Επιταγή του Εθνικού Συμφέροντος	347
Συμπεράσματα	349
Βιβλιογραφία - Αποφάσεις Δ.Ε.Κ. και Σ.τ.Ε.	351